

Fakulta
tělesné kultury

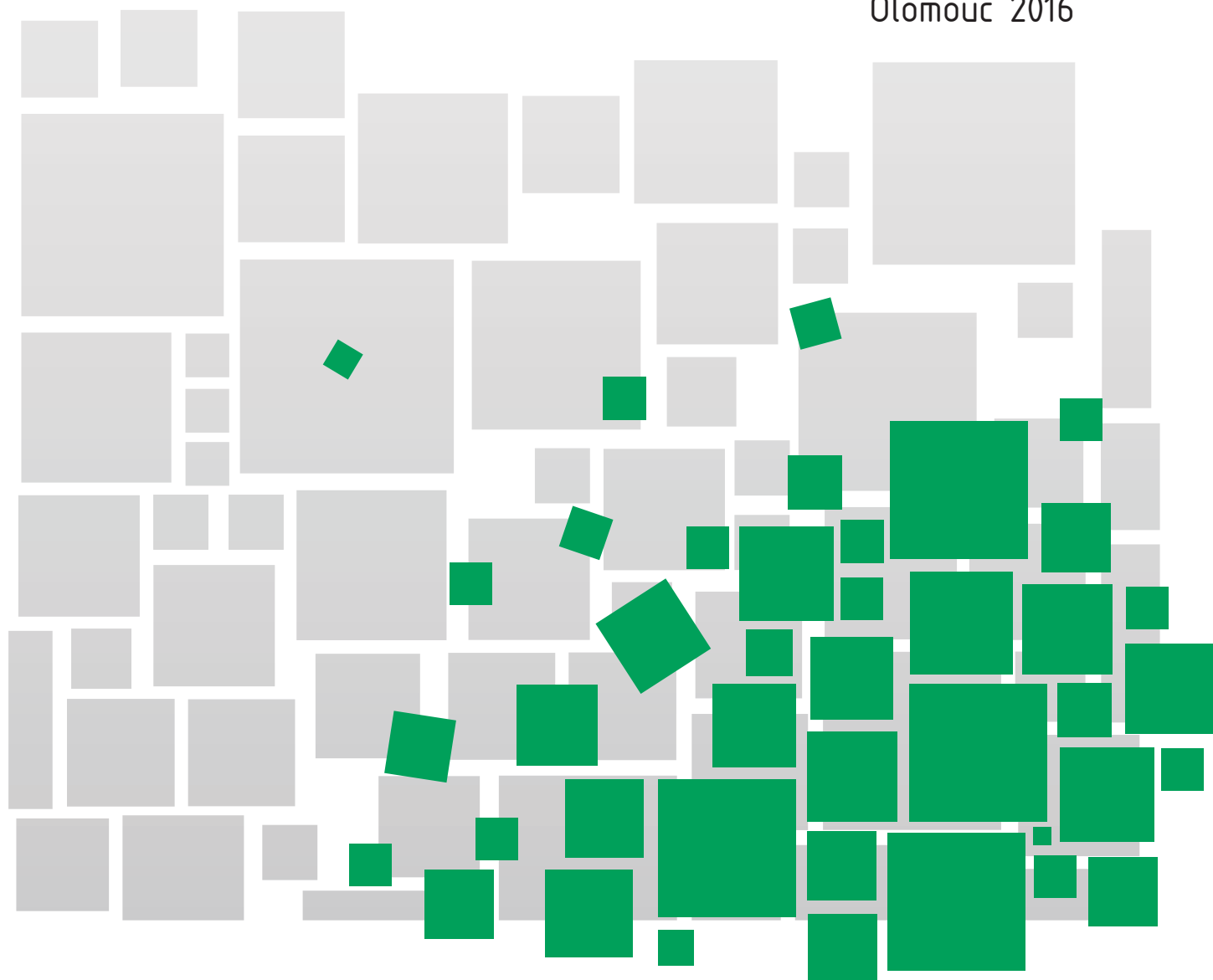
Univerzita Palackého
v Olomouci

KOMPENDIUM EKONOMIE

Mikro- a makroekonomie
pro studenty FTK

Vladimír Hobza & Vladimír Hobza jr.

Olomouc 2016

Univerzita Palackého v Olomouci
Fakulta tělesné kultury
Rekreologie, TRAMS

Kompendium ekonomie

Mikro- a makroekonomie pro studenty FTK

Vladimír Hobza & Vladimír Hobza jr.

**Obory:
rekreologie, management a marketing,
trenérství a management sportu**

Olomouc 2016

Recenzenti: doc. Ing. Jaroslav Rektořík, CSc.
doc. Ing. Richard Pospíšil, Ph.D.

1. vydání

© Vladimír Hobza, Vladimír Hobza jr., 2016

© Univerzita Palackého v Olomouci, 2016

Neoprávněné užití tohoto díla je porušením autorských práv a může zakládat občanskoprávní, správněprávní, popř. trestněprávní odpovědnost.

ISBN 978-80-244-5039-1 (online: PDF)

ISBN 978-80-244-5038-4 (print)

Obsah

Úvod.....	5
1 Vymezení pojmů mikroekonomie a makroekonomie.....	7
1.1 Grafy a modely v ekonomii.....	7
MIKROEKONOMIE	
2 Nabídka a poptávka.....	13
2.1 Nabídka.....	13
2.2 Poptávka.....	14
2.3 Cena.....	15
2.4 Konkurence.....	16
3 Elasticita nabídky a poptávky.....	17
3.1 Cenová elasticita poptávky.....	17
3.2 Měření elasticity.....	17
3.3 Cenová elasticita nabídky.....	18
3.4 Interakce nabídky a poptávky.....	19
4 Náklady a jejich analýza.....	21
4.1 Velké, malé a velmi malé podniky.....	21
4.2 Korporace.....	22
4.3 Mezní produkt a výnosy z rozsahu.....	22
4.4 Analýza nákladů.....	24
5 Monopol, nedokonalá konkurence a protimonopolní politika.....	27
5.1 Druhy nedokonalé konkurence.....	27
6 Ekonomická úloha vlády – působení státu na mikroekonomické subjekty.....	29
6.1 Mikroekonomická politika.....	29
6.2 Tržní selhání a stát.....	30
6.3 Stát a tržní rovnováha.....	31

7	Mzdy, renta, zisky: přerozdělování důchodů.....	33
7.1	Důchody a nerovnosti.....	33
7.2	Určení mezd v podmínkách dokonalé konkurence.....	35
7.3	Důchodový efekt mzdy a individuální křivka nabídky práce.....	35
 MAKROEKONOMIE		
8	Hrubý domácí produkt a hrubý národní produkt.....	39
8.1	Reálný a nominální hrubý domácí produkt (GDP).....	39
8.2	Výpočet hrubého domácího produktu.....	39
9	Agregátní nabídka a poptávka.....	43
9.1	Agregátní nabídková a poptávková křivka v krátkém a dlouhém období.....	44
10	Hospodářský růst a inflace.....	47
10.1	Hospodářský růst.....	47
10.2	Inflace.....	48
11	Stát a ekonomika.....	51
11.1	Ekonomická úloha vlády.....	51
11.2	Nezaměstnanost.....	52
11.3	Veřejný sektor (veřejné statky, veřejná volba a externality).....	54
11.4	Účinnost hospodářské politiky.....	55
12	Peníze a komerční bankovníctví.....	57
12.1	Stručná historie peněz.....	57
12.2	Moderní bankovní systém.....	58
13	Fiskální a monetární politika státu.....	59
13.1	Rozpočty a fiskální politika.....	59
13.2	Monetární politika.....	60
13.3	Fiskální politika.....	61
13.4	Cíle fiskální politiky.....	61
13.5	Nástroje fiskální politiky.....	61
13.6	Vestavěné stabilizátory.....	61
13.7	Záměrná opatření (diskreční politika).....	62
13.8	Expanzivní fiskální politika.....	62
13.9	Restriktivní fiskální politika.....	62
13.10	Optimalizace fiskální a monetární politiky.....	62
14	Ekonomický růst, mezinárodní obchod.....	63
14.1	Obchodování na světovém trhu.....	63
14.2	Restrikce v zahraničním obchodě.....	64
Literatura.....		65

Úvod

Historicky se ekonomie vyčlenila z filozofie. Pro ekonomii a její vývoj jako vědy mělo velký vliv starořecké filozofické myšlení, především Platona a Aristotela.

Výkonnost společnosti byla v dějinách nesmírně důležitým faktorem, neboť jen ty nejnávyknější, které dovedly účelně využívat svoje zdroje, mohly na základě vytvořených přebytků expandovat, ubránit se, a uchránit tak svoji existenci před stagnací či nepřátelstvím jiných společností. Tyto země byly již tehdy nuceny řešit odpověď na nejdůležitější ekonomické otázky, které se v současnosti označují jako Samuelsonova triáda: co vyrábět, jak vyrábět a pro koho vyrábět? Odpověď na tyto otázky byla značně ovlivněna mírou poznání a také institucionálním uspořádáním tehdejší společnosti.

Teprve nástupem kapitalismu (zhruba od roku 1500), jenž vznikl na překonaných feudálních základech, se začala osamostatňovat a rozvíjet ekonomická věda. Rychlý kulturní, politický, sociální, a především vědecký vývoj ve všech disciplínách byl příčinou opuštění náboženských dogmat a nastolil cestu k racionálnímu, i když zpočátku nesystematickému, ale ekonomickému chápání národohospodářských procesů.

Ekonomický směr, jenž vznikl v Anglii a Francii a trval do poloviny 18. století, se nazýval **merkantilismus**. Stát v duchu tohoto ekonomického směru velmi silně ovlivňoval centralizací své moci celý ekonomický život v zemi. **Cílem bylo zajistit maximalizaci příjmů do státní pokladny, neboť podle merkantilistů bohatství země záviselo na množství stříbra a zlata, kterým země vládla. Pokud země zlato a stříbro sama netěžila, musela více vyvážet než dovážet, čímž z rozdílu salda vývozu a dovozu získávala zlato.** Už v těchto dobách byla podporována výroba, obchod a země systematicky usilovaly o zvyšování počtu obyvatelstva jako zdroje levné pracovní síly. Státní politika také napomáhala k získání kolonií jako odbytí své výroby. Představitelem merkantilismu byl Francouz **J. B. Colbert**.

Přílišná centralizace státu, množství státních zásahů do svobodného podnikání a narůstající moc buržoazie byly příčinou vzniku myšlenkových směrů, jež se **od poloviny 17. století** v Anglii a Francii vyvinuly v liberální ekonomické chápání – **klasickou politickou ekonomii**. Představiteli této tzv. fyziokratické školy se stali Adam Smith, David Ricardo, John Stuart Mill či Francois Quesnay. Ústřední myšlenkou nové teorie je **víra v samoregulaci trhu, v přirozené ekonomické zákony, jež se vyvíjejí zcela nezávisle na lidské vůli. Tzv. „neviditelná ruka trhu“ podle Adama Smitha sama optimálně řeší principiální ekonomické otázky** – co, kolik, jak a pro koho vyrábět? Předmětem zájmu v klasické ekonomii se staly především otázky makroekonomické. Předmětem jejich zájmu byly zdroje ekonomického růstu. V oblasti teorie rozdělování pracovali klasikové s teorií přebytku. Přebytek produktu práce byl definován jako zisk, úrok a pozemková renta. V základech teorie přebytku byla Malthusova populační teorie. **Teorie ceny byla založena na výrobních nákladech a tvořila tzv. nákladovou teorii hodnoty.** Klasická ekonomie byla zastáncem minimálního státu, což koresponduje s minimem zásahů do hospodářství. Na klasickou ekonomii navazuje **utopický socialismus**, jehož hlavními představiteli byli Robert Owen, Francois Fourier a Claude Saint-Simon.

Utopický socialismus vycházel z ideálů osvícenství a svou teorii **založil na společnosti, ve které již nebude vykořisťovateli ani vykořisťovaných. Představitelé tohoto směru věřili, že k přeměnám společnosti dojde shora – od vládnoucí třídy, osvícenstvím bohatých a mocných.** Na Owenovu teorii velmi úzce navázal **marxistický socialismus**.

Marxistický socialismus představovaný Karlem Marxem a Friedrichem Engelsem byl ucelenou ekonomickou teorií vycházející z teorií společenského vývoje, klasické politické ekonomie, německé klasické filozofie a navazující na již zmíněný utopický socialismus. **Marxismus vychází z Ricardovy pracovní teorie**